

Ez inkább könyv-, mint lapszemle lesz, bár egy folyóiratszám is bekapcsolódik. Kezdjük is ezzel, a marosvásárhelyi Vatra című folyóirat 3–4-es számával. A szám gerince Az orosz avantgárd manifesztumai címet viseli, Al. Cistelean Bevezetőjével, Leo Butnaru tanulmányával és mérges manifesztumokkal: „1. A futuristák kizárólag a mi csoportunkban gyűltek össze. / 2. Mi elhagytuk véletlenszerű ego és cubo megnevezéseinket, és egyetlen futurista csoportosulásban egyesültünk.” (Menjete a fenébe! – 72.) Itt derül ki, legalábbis számomra, hogy még maga Oszip Mandelstam is avantgárd alkotóként kezdte: „A = A: milyen csodálatos költészeti téma” – írja Az akmeizmus reggele című esszéjében (60.) Az akmé görögül 'felső lépcsőfok, virágzó erő'. Hiába, aki fiatal, az még bízik ilyenekben, mint a lumenizmus, a konstruktivizmus, az emocionalizmus és társaik.

Nagyon pikáns a Gheorghe Grigurcuval készült interjú, aki szerint „a vitázókészség az irodalmi élet vitalitásának jele.” (21.) Grigurcu úgy véli, túl sokat nichitázunk és sorescuzunk, és túl keveset foglalkozunk olyan, erkölcsileg tisztább és művészileg magasabb rendű életművekkel, mint a Radu Petrescué, a Petru Crețiaé vagy a Luca Pițué. Nem vagyok meggyőződve róla, hogy erkölcs és esztétikum között ilyen könnyen kitapintható, egyenes összefüggés van, de értem az emberi kiábrándulást olyan esetekben, mint a felsoroltaké (Grigurcu Marin Predát vagy Jebeleanut is közéjük sorolja), akik „túlkompromisszumos” életet éltek. A kérdés mindig az, mi a túl? A 175. oldalon Költőkről és hőhérokról címmel Ciprian Vâlcán aforizmái. Érdekes, mennyire élő ez a műfaj a román irodalomban, nyilván Cioran pazar szilánkjainak köszönhetően. „Don Juan nem ismeri a testét. Ezért aztán 1003 nőre van szüksége.” „Az írók két csoportja: az egyik mérget kavart, a másik vízzel vagy borral önti fel. / Csak az előbbi marad meg a történelemben.” „Ne nyelj túl sokat. Ez a krokodilok etikájának első paragrafusa.” Rövidék és ütősek, de egyelőre Cioran az erősebb.

A Vatra 5–6-os számát Norman Maneának szentelték. Ez az 1986-ban emigrált és 1989 óta az amerikai Bard College-en tanító prózaíró idén júliusban töltötte 75. életévét. Carmen Mușat, Paul Comea, Ion Simuț, Ion Vianu, Ovidiu Pecican, Ion Pop, Bogdan Suceavă – íme néhányan azok közül, akik tisztelegnek előtte. A legerősebb a kolozsvári Doru Pop felütése: „Hogyan másképpen beszélhetünk egy szerzőről, mint hogy ne hallgassuk meg a tanácsait?” (Norman és Manea önéletrajzi – 48.) Manea ugyanis, mint sokan azok közül, akik saját életük tényeit dolgozzák fel, konokul tagadja, hogy így lenne. Holott persze így is van, meg úgy is, az irodalom örök törvénye szerint.

A Claudiu Turcuș bevezetőjével és szerkesztésében megjelent anyag (Turcuș egyébként Manea életművéről írja a doktori dolgozatát) egy józan, metszően intelligens író mutat be, akinek A huligán visszatérése a legfontosabb könyve, és Philip Roth az egyik barátja. És most a könyvek. Magyar–román argósztár – ez George Volceanov egyik munkája (Niculescu, București 2011). Én például nem tudtam, hogy a 'leszbi' megfelelői: 'lebădă', 'linguristă', 'țâțeră', vagy hogy 'kiereszti a belét vkinek' románul: 'a face cuiva mațele coadă de zmeu'. De emlékszem, Florina Iliș remek regényében, A gyerekek háborújában a 'kiveri a farkát' analógiára: 'a da cu mucii în faiantă'. Még sok a tanulnivalóm...

Volceanov másik teljesítménye a 11 magyar költő – egy antológia (Paralela 45, Pitești 2011). A határozatlan névelő megerősíti, amit a szerző az Előszóban ír: „... ebben az esetben a válogatás abszolút szubjektív...” A gyűjteményben Tolnai Ottó, Petri György, Rácz Péter, Bogdán László, George Szirtes, Zalán Tibor, Visky András, L. Simon László, Pál Dániel Levente, Zentai Adél és az alulírott szerepel. Egyéni keresztmetszet, érdekes vállalkozás.

Farkas Jenő Drakula és a vámpírok címmel (Palamart, Budapest 2010). Ebben a túl- és éppen ezért kevéssé, mert a közhelygyűjtemény szintjén ismert gróf mindenestül megjelenik: történelmi és művelődéstörténeti információkkal, Bram Stokerrel és Stephanie Meyer-rel, vendégszerzőkkel és Farkas Jenő hallgatóival, a Drakula halála című film fogatókönyvével. A diákok mai Drakulát teremtenek: „Miután Drakula kiszállt a sírjából, első dolga volt, hogy rágoogle-zott a nevére épült fantasztikus irodalomra. (...) A kitalált vámpír érzelmgazdagsága elborzasztotta, még a gyomra is majd' felfordult. Pedig nem volt igaza, mert miután belekezdett a Twilight-sorozatba, már ő is sírt a szenvedéstől.” (Karap Zsuzsanna: Drakula-történetek. 31.)

Talán a fiatal és nyugtalant kellett volna megnéznie...

Kategória: Szemle

Denumire autor: Demény Péter

Látó Szépirodalmi Folyóirat